

PRAKSISOVERSIGT · MILJØRET

Praksisoversigt over naturbeskyttelse

Dispensation fra § 3-beskyttelsen og beskyttelseslinjerne, fredninger, og strafansvar

Version 2 · Opdateret 26. jun. 2026 · 9 afgørelser · 2017-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Naturbeskyttelsesloven (LBK 927/2024) er den centrale lov om beskyttelse af Danmarks natur og landskab. Loven opretter et flerlagssystem af beskyttelse: § 3 forbyder tilstandsændringer i beskyttet natur (søer, vandløb, moser, enge, heder, overdrev), §§ 16-19 etablerer bygge- og beskyttelseslinjer omkring søer, åer, skove og fortidsminder, og fredningssystemet i § 33 ff. giver mulighed for varig beskyttelse af konkrete områder. Praksis fra Miljø- og Fødevarerklagenævnet, landsretterne og Højesteret viser en konsekvent restriktiv linje: dispensation fra § 3 og beskyttelseslinjerne kræver "særlige tilfælde", og hensynet til præcedensvirkning kan alene begrunde afslag. Fredning er ikke ekspropriation efter grundloven § 73, og strafansvaret i § 89, stk. 2, er skærpet markant pr. 15. februar 2026.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01 Tilstandsændringer i § 3-beskyttet natur kræver dispensation, og praksis er restriktiv – der kræves 'særlige tilfælde' efter § 65, stk. 2.
- 02 Driftsmæssige og økonomiske interesser udgør som udgangspunkt ikke et 'særligt tilfælde' der kan begrunde dispensation fra § 3.
- 03 Forbuddet i § 16, stk. 1 (søbeskyttelseslinjen) er ikke udtømmende – også anlæg som kunstgræsplæner, stengærder, hegn og lamper er omfattet.
- 04 Fortidsmindebekyttelseslinjen og strandbeskyttelseslinjen administreres særligt restriktivt, og hensynet til præcedensvirkning kan alene begrunde afslag.
- 05 Undtagelser fra § 3-beskyttelsen (naturtypebekendtgørelsen § 2) tolkes strengt efter ordlyden – analogi og udvidende fortolkning afvises.
- 06 Kommunens registrering af beskyttet natur og afslag på dispensation skal hvile på en tilstrækkelig fyldestgørende besigtigelse.
- 07 Fredning efter § 33 er ikke ekspropriation efter grundloven § 73, men en lovlig rådighedsindskrænkning, der kompenseres efter naturbeskyttelseslovens egne erstatningsregler.
- 08 Erstatning for Natura 2000-restriktioner opgøres som engangserstatning for nedgang i handelsværdi, og ejer har tabsbegrænsningspligt.

- 09** Strafansvar efter § 89, stk. 2, kan føre til fængsel i op til 1 år ved forsætlig eller groft uagtsom overtrædelse, der volder skade eller medfører økonomisk fordel.
- 10** Bødeniveauet for naturkriminalitet under naturbeskyttelsesloven er skærpet med 100 % pr. 15. februar 2026 ved lov nr. 263 af 11. februar 2026.
- 11** Miljø- og Fødevareklagenævnets prøvelse af screeningsafgørelser og visse tilsynsafgørelser er begrænset til retlige spørgsmål.

§ 1 Naturbeskyttelseslovens formål og beskyttelsessystem

Naturbeskyttelsesloven hviler på et bredt formål fastlagt i § 1: loven skal medvirke til at værne landets natur og miljø, beskytte naturen med dens dyre- og planteliv og levesteder, samt give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen. Ved lovens administration skal der lægges vægt på den betydning, som et areal på grund af sin beliggenhed kan have for almenheden.

Beskyttelsen er opbygget i flere lag:

- **Generel naturtypebeskyttelse (§ 3):** Forbyder tilstandsændringer i naturlige søer over 100 m², udpegede vandløb, samt heder, moser, strandenge, ferske enge og biologiske overdrev over 2.500 m². Beskyttelsen er automatisk og kræver ingen forudgående udpegning, ud over hvad der følger af [naturtypebekendtgørelsen](#).
- **Bygge- og beskyttelseslinjer (§§ 15-19):** Zoner omkring strande, søer, åer, skove, fortidsminder og kirker, hvor bebyggelse, terrænændringer og beplantning som udgangspunkt er forbudt.
- **Fredning (§ 33 ff.):** Mulighed for varig beskyttelse af konkrete arealer gennem fredningskendelser afsagt af fredningsnævne.
- **Dispensation (§ 65):** Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde dispensere fra § 3, stk. 1-3, og gøre undtagelse fra beskyttelseslinjerne i §§ 16-19.
- **Klagesystemet (§ 78):** Kommunale afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, hvis afgørelser er endelige og kun kan indbringes for domstolene.

Den administrative vejledning om § 3-beskyttede naturtyper ([vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3-beskyttede naturtyper](#)) og [vejledning om bygge- og beskyttelseslinjer efter naturbeskyttelseslovens §§ 16-19](#) udgør de centrale fortolkningsbidrag til lovens administration.

Denne praksisoversigt dækker dispensationspraksis, fredning og strafansvar under naturbeskyttelsesloven. For miljøgodkendelse af listevirksomheder, se [/praksisoversigt/miljoegodkendelse](#). For strafferetlige miljøovertrædelser i bredere forstand, se [/praksisoversigt/miljoesager-strafferet](#). For landzonetilladelser og lokalplaner, se henholdsvis [/praksisoversigt/landzonetilladelse](#) og [/praksisoversigt/lokalplaner](#).

LOV

[Naturbeskyttelsesloven § 1](#)
[Naturbeskyttelsesloven § 3, stk. 1-3](#)
[Naturbeskyttelsesloven § 65, stk. 1-2](#)
[Naturbeskyttelsesloven § 78](#)

§ 2 § 3-beskyttelsen: tilstandsændringsforbud og restriktiv dispensationspraksis

Efter [naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1](#) må der ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer med et areal over 100 m² eller af udpegede vandløb. [§ 3, stk. 2](#) udvider forbuddet til heder, moser, strandenge, ferske enge og biologiske overdrev, når disse naturtyper enkeltvis eller tilsammen udgør mere end 2.500 m². Også moser under 2.500 m² er beskyttet, hvis de ligger i forbindelse med en § 3-beskyttet sø eller et beskyttet vandløb, jf. [§ 3, stk. 3](#).

Beskyttelsen er en generel forbudsordning – enhver tilstandsændring kræver forudgående dispensation efter [§ 65, stk. 2](#), der kun kan meddeles i "særlige tilfælde". Forarbejderne til den oprindelige naturbeskyttelseslov fra 1992 (lovforslag nr. L 70, 1991) understreger, at § 3-beskyttelsen viderefører og udvider den tidligere naturfredningslovs § 43 a-c, indført i 1972, og at formålet er at sikre en generel beskyttelse af de mest sårbare naturtyper mod tilstandsændringer.

Restriktiv dispensationspraksis

Praksis fra Miljø- og Fødevareklagenævnet og domstolene viser en konsekvent restriktiv linje:

- I [19/04904](#) stadfæstede Miljø- og Fødevareklagenævnet Randers Kommunes afslag på dispensation til indhegning og andehold i et § 3-beskyttet område. Nævnet lagde til grund, at etableringen af andehold med tilhørende indhegning medførte en klar ændring af naturtilstanden, da tilførsel af næringsstoffer skadede næringsfattige moser og overdrev. Driftsmæssige interesser udgjorde ikke et særligt tilfælde.
- I [18/05600](#) behandlede Miljø- og Fødevareklagenævnet en sag om dispensation til nedlæggelse og oprensning af beskyttede søer i Fredensborg Kommune, hvor nævnet vurderede de konkrete biologiske og landskabelige forhold.
- I [BS-46763/2020-NAE](#) stadfæstede byretten afslaget på lovliggørende dispensation til uddybning af et offentligt vandløb i strid med naturbeskyttelseslovens § 3.

Højesteret om rækkevidden af § 3 og naturtypebekendtgørelsens undtagelser

I [Sag 116/2016](#) tog Højesteret stilling til, om et areal med karakter af fersk eng var undtaget fra § 3-beskyttelsen, fordi det havde været underlagt en miljøvenlig driftsaftale. Arealet i Værneengene havde været omfattet af tilskudsaftaler om vedvarende græs siden 1990. Ved aftalernes udløb i 2011 ønskede ejeren at omlægge arealet.

Højesteret fastslog, at undtagelsen i [naturtypebekendtgørelsens § 2, stk. 1](#) – som undtager naturtyper der er "dannet, fordi" en driftsaftale er gennemført – skal fortolkes strengt efter ordlyden:

Den ferske eng er derfor ikke dannet som følge af den aftalte miljøvenlige drift. [...] Der er i ordlyden af bekendtgørelsens § 2, stk. 1, ingen holdepunkter for at forstå bestemmelsen således, at den også undtager arealer, hvor naturtypen ikke er dannet som følge af en aftale om miljøvenlig drift.

Retten afviste at lade administrative udtalelser fra 1994 eller en tidligere fejlagtig retsopfattelse i Naturklagenævnet tilsidesætte lovtekstens klare ordlyd. Dommen fastslår princippet om, at undtagelsesbestemmelser fra § 3-beskyttelsen ikke kan udvides ved analogi – og at det afgørende er, om naturtypen *fysisk* er dannet som følge af aftalen, ikke blot opretholdt.

LOV

[Naturbeskyttelsesloven § 3, stk. 1-3](#)[Naturbeskyttelsesloven § 65, stk. 2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets dom om beskyttelse af ferske enge og rækkevidden af undtagelser ved miljøaftaler

28.03.2017

Byretten · Stadfæstelse af afslag på lovliggørende dispensation til uddybning af vandløb i strid med naturbeskyttelsesloven	13.03.2023
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Afgørelse om dispensation til nedlæggelse og oprensning af beskyttede søer	18.05.2021
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse af afslag på dispensation til indhegning og andehold i beskyttet sø	04.02.2021

§ 3 Bygge- og beskyttelseslinjer: forbuddets rækkevidde og ikke-udtømmende karakter

Naturbeskyttelseslovens §§ 15-19 etablerer beskyttelseslinjer omkring strande (§ 15, 300 m), søer og åer (§ 16, 150 m), skove (§ 17, 300 m), fortidsminder (§ 18, 100 m) og kirker (§ 19). Inden for disse zoner er det som udgangspunkt forbudt at placere bebyggelse, campingvogne og lignende, foretage beplantning eller ændre terrænet.

Dispensation fra §§ 16, 17 og 19 meddeles af kommunalbestyrelsen efter § 65, stk. 1 uden krav om "særlige tilfælde" – men praksis er alligevel restriktiv, navnlig for fortidsmindebeskyttelseslinjen og strandbeskyttelseslinjen, hvor hensynet til præcedensvirkning tillægges afgørende vægt.

Forbuddets rækkevidde – kunstgræs og stengærde er omfattet

I [BS-53931/2023-VLR](#) stadfæstede Vestre Landsret byrettens frifindelse af Miljø- og Fødevareklagenævnet. Sagen drejede sig om, hvorvidt en kunstgræsplæne på ca. 700 m² og et stengærde etableret inden for 150 m fra en sø med over 3 ha vandflade var omfattet af forbuddet i § 16, stk. 1.

Appellanten gjorde gældende, at § 16, stk. 1, som forbudsbestemmelse skulle fortolkes restriktivt efter ordlyden, og at hverken kunstgræs eller stengærder var eksplicit nævnt. Landsretten afviste dette:

Efter ordlyden af naturbeskyttelseslovens § 16 samt bestemmelsens forarbejder og formål må den etablerede kunstgræsplæne på cirka 700 m² og stengærdet anses for omfattet af forbuddet i bestemmelsens stk. 1.

Landsretten lagde vægt på fire forhold:

- Forbuddet omfatter "bebyggelse **og lignende**" – en formulering der ikke er udtømmende
- Stk. 1 skal fortolkes i lyset af de eksempler, der nævnes i undtagelsesbestemmelsen i § 16, stk. 3 (terrasser, drivhuse, legeredskaber m.v.)
- Anlæggenes omfang og karakter
- Skønserklæringen om anlæggenes påvirkning af plante- og dyrelivet

Forarbejderne til den oprindelige naturbeskyttelseslov (L 70, 1991) understreger, at formuleringen "bebyggelse" er valgt for at præcisere, at "andre faste konstruktioner og anlæg end egentlige bygninger er omfattet, herunder f.eks. også master".

Dispensation og præcedensvirkning

Landsretten fastslog endvidere, at appellanten ikke havde krav på dispensation efter § 65, stk. 1. Nævnet havde fremhævet, at en dispensation ville medføre risiko for tilsvarende anlæg på nærliggende ejendomme – hvorved levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv ville ødelægges. Det generelle beskyttelseshensyn vejer tungt, uanset at den enkelte sag kan have begrænset konkret betydning.

Vejledningen om bygge- og beskyttelseslinjer præciserer, at strandbeskyttelseslinjen og fortidsmindebeskyttelseslinjen administreres "særligt restriktivt", og at der ved dispensationsafgørelser skal lægges vægt på anlæggets visuelle og biologiske påvirkning samt hensynet til at undgå præcedens.

LOV

Naturbeskyttelsesloven § 16, stk. 1, 3

Naturbeskyttelsesloven § 65, stk. 1

PRAKSIS

Landsretten · Stadfæstelse af afslag på lovliggørende dispensation til kunstgræs og stengærde inden for søbeskyttelseslinjen

05.02.2025

Fredning: forholdet til grundloven § 73 og naturbeskyttelseslovens § 4 erstatningsregler

Fredning efter naturbeskyttelseslovens § 33 er det stærkeste beskyttelsesinstrument i loven. Et fredningsforslag kan rejses af miljøministeren, kommunalbestyrelsen eller en anerkendt forening og behandles af fredningsnævnet. En fredningskendelse kan bl.a. forbyde dyrkning, bebyggelse og terrænændringer samt sikre offentlighedens adgang.

Spørgsmålet om, hvorvidt fredning udgør ekspropriation efter grundlovens § 73 – og dermed kræver fuldstændig erstatning – har været prøvet gentagne gange i praksis.

Stevns Klint: fredning er ikke ekspropriation

I BS-27542/2023-OLR behandlede Østre Landsret en sag om fredningen af Stevns Klint, der i 2014 blev optaget på UNESCO's verdensarvsliste. Miljø- og Fødevareklagenævnet havde den 29. januar 2021 truffet afgørelse om fredning, som bl.a. indebar etablering af en 25 m bred dyrkningsfri bræmme fra klintekanten, forbud mod gødskning og sprøjtning samt sikring af et sammenhængende stiforløb (Stevns Klint Trampesti).

Lodsejerne hævdede, at fredningen udgjorde et ekspropriativt indgreb i strid med grundloven § 73, idet de blev pålagt at opgive dyrkningsretten og tåle offentlig adgang. Landsretten afviste dette og fastslog, at fredningen ligger inden for rammerne af naturbeskyttelsesloven og udgør en lovlig rådighedsindskrænkning – ikke ekspropriation. Nævnet havde lagt til grund, at videnskabelige undersøgelser dokumenterede, at næringsstoffer fra markdrift påvirkede den sårbare naturtype (næringsfattigt kalkoverdrev) negativt, og at fredning var nødvendig for at beskytte UNESCO-verdensarvsstedet.

Dommen bekræfter, at erstatning for fredning fastsættes efter naturbeskyttelseslovens egne regler (§ 39 ff.) – ikke efter grundlovens § 73. Fredningserstatning fastsættes af fredningsnævnet og kan påklages til taksationskommissionen.

Dispensation fra fredning: streng praksis

I 19/02716 stadfæstede Miljø- og Fødevareklagenævnet afslaget på lovliggørende dispensation til en oplagsplads etableret i Kongeådalens fredningsområde. Sagen illustrerer, at der gælder en streng dispensationspraksis for fredede arealer, og at lovliggørelse typisk kræves gennemført ved fysisk retablering af naturtilstanden.

Efter § 50 kan fredningsnævnet meddele dispensation fra fredningsbestemmelser, men kun hvis dispensationen ikke er i strid med fredningens formål.

LOV

Grundloven § 73

Naturbeskyttelsesloven § 33

Naturbeskyttelsesloven § 50

PRAKSIS	Landsretten · Østre Landsret stadfæster fredning af Stevns Klint og afviser lodsejeres krav om ugyldighed	27.11.2025
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Afslag på lovliggørende dispensation til etablering af oplagsplads i Kongeådalens fredningsområde	07.05.2020

§ 5 Natura 2000-restriktioner, erstatning og tabsbegrænsningspligt

Natura 2000-udpegninger efter habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet kan medføre varige driftsrestriktioner for lodsejere, navnlig i skovområder. Erstatningsspørgsmålet har været genstand for principiel prøvelse ved Højesteret.

Brahetrolleborg: erstatning efter handelsværdiprincippet

I [Sag 211/2018](#) tog Højesteret stilling til erstatningsfastsættelsen for varige restriktioner pålagt ca. 115 ha af Brahetrolleborg Gods' skovarealer. Naturstyrelsens afgørelse af 30. november 2012 forbød bl.a. renaftdrift af løvskov, anvendelse af gødning og pesticider, og pålagde bevarelse af bestemte træarter.

Brahetrolleborg krævede erstatning opgjort efter et brugsværdiprincip (kapitaliseret driftstab med 3 % kalkulationsrente), svarende til over 30 mio. kr. Højesteret fastslog, at erstatningen efter [skovlovens § 24](#) skal opgøres som en **engangserstatning for nedgangen i ejendommens handelsværdi**:

Højesteret tiltræder, at Brahetrolleborgs mulighed for at anvende andre arealer til de anmeldte aktiviteter og derved at begrænse sit tab skal indgå ved fastsættelsen af erstatningen.

Retten lagde afgørende vægt på, at ejendommens samlede areal var ca. 1.800 ha, og at ca. 61 ha af de anmeldte aktiviteter (juletræer, pyntegrønt, sitkagran) kunne flyttes til hugstmodne bevoksninger uden væsentligt tab. Ejers **tabsbegrænsningspligt** – ved at omprioritere driften til andre arealer – indgår således som en reel nedsættende faktor ved erstatningsberegningen.

For de midlertidige restriktioner fandt Højesteret kun grundlag for erstatning for ca. 28 ha (653.710 kr.), idet der ikke var dokumenteret tab for de resterende arealer.

Erstatningspost	Krævet af ejer	Tilkendt af Højesteret
Varige restriktioner (driftstab)	27.108.501 kr.	0 kr. (Taksationskommissionens erstatning opretholdt)
Midlertidige restriktioner	1.348.340 kr.	653.710 kr.
Herlighedsværdi/jagt	6.879.000 kr.	0 kr.

Dommen fastsætter det retlige princip, at Natura 2000-restriktioner erstattes efter handelsværdinedgangen – ikke efter kapitaliserede driftstab – og at en stor ejendoms mulighed for omprioritering reducerer erstatningskravet betydeligt.

LOV [Skovloven § 17, stk. 1](#) [Skovloven § 24, stk. 1](#)

PRAKSIS	Højesteret · Erstatning for Natura 2000-restriktioner og princippet om tabsbegrænsning ved omprioritering af skovdrift	09.05.2023
---------	---	------------

§ 6 Påbud om lovliggørelse og krav om fysisk retablering

Kommunalbestyrelsen kan efter [§ 73, stk. 5](#) meddele påbud om lovliggørelse, når der er foretaget tilstandsændringer i strid med loven. Lovliggørelse kan ske enten retligt (ved dispensation) eller fysisk (ved retablering af naturtilstanden). Hvis dispensation afslås, skal lovliggørelsen ske ved fysisk fjernelse af det ulovligt etablerede.

Praksis viser, at kommunerne har en vid skønsmargin ved udstedelse af lovliggørelsespåbud, men at klagenævnet kan prøve, om afgørelsen hviler på et tilstrækkeligt oplyst grundlag.

Krav til besigtigelse og sagsoplysning

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i en række afgørelser ophævet og hjemvist kommunale afgørelser, der hvilede på utilstrækkelig besigtigelse eller dokumentation. Officialprincippet kræver, at kommunen sikrer, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, inden der træffes afgørelse – herunder at besigtigelsen er foretaget af kvalificeret personale, og at der foreligger tilstrækkelig fotodokumentation og biologiske vurderinger.

I [Sag 116/2016](#) understregede Højesteret indirekte kravet til et korrekt oplysningsgrundlag ved at fastslå, at det afgørende er, om arealet *objektivt set* har karakter af en beskyttet naturtype – ikke om kommunen eller tidligere nævnsafgørelser fejlagtigt har undtaget arealet.

Lovliggørende dispensation

En ejer, der har foretaget en ulovlig tilstandsændring, kan ansøge om lovliggørende dispensation. Praksis viser, at sådanne dispensationer meddeles med stor tilbageholdenhed:

- I [BS-53931/2023-VLR](#) afviste Vestre Landsret appellantens krav om lovliggørende dispensation til kunstgræsplæne og stengærde inden for søbeskyttelseslinjen.
- I [19/04904](#) stadfæstede klagenævnet afslaget på lovliggørende dispensation til indhegning og andehold i § 3-beskyttet natur.

Undladelse af at efterkomme et lovliggørelsespåbud er strafbart efter [§ 89, stk. 1, nr. 6](#).

LOV	Naturbeskyttelsesloven § 73, stk. 5	Naturbeskyttelsesloven § 89, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om beskyttelse af ferske enge og rækkevidden af undtagelser ved miljøaftaler		28.03.2017
	Landsretten · Stadfæstelse af afslag på lovliggørende dispensation til kunstgræs og stengærde inden for søbeskyttelseslinjen		05.02.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse af afslag på dispensation til indhegning og andehold i beskyttet sø		04.02.2021

§ 7 Strafansvar efter § 89 og skærpelsen pr. 15. februar 2026

[Naturbeskyttelseslovens § 89](#) er den centrale straffbestemmelse. Stk. 1 fastsætter bødestraf for overtrædelse af bl.a. § 3, §§ 15-19 og for undladelse af at efterkomme påbud. Stk. 2 hæver strafferammen til fængsel i op til 1 år, når overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og der er voldt skade på de beskyttede interesser eller opnået (tilsigtet) økonomisk fordel.

Praksis – straf for overtrædelse af fredningskendelse

I [SS-48/2025-BOR](#) blev tiltalte fundet skyldig i to forhold:

- **Forhold 1:** Opsætning af privatskilte, kæder og sten på offentlig grund i perioden 15. februar 2018 – 29. februar 2024 samt undladelse af at efterkomme kommunens påbud om lovliggørelse, jf. § 89, stk. 1, nr. 6.
- **Forhold 2:** Ombygning af maskinhal og stuehus samt opførelse af rundbuehal i strid med en strandmarksfredning (kendelse af 9. februar 1967), med forsætlig opnåelse af økonomisk gevinst gennem højere lejeindtægter (samlet lejeindtægt på 1.868.805 kr. i perioden juni 2020 – juni 2024), jf. § 89, stk. 2, nr. 2.

Sagen illustrerer, at forsætlige overtrædelser med økonomisk gevinst bedømmes strengere efter stk. 2, og at de samlede lejeindtægter kan indgå i vurderingen af, om der er opnået en økonomisk fordel.

Strafudmålingsprincipper

Ved bødeudmåling skal retten efter § 89, stk. 5 lægge vægt på, om der er voldt skade på de beskyttede interesser. Det er en skærpende omstændighed, hvis overtrædelserne er begået i forbindelse med erhvervsudøvelse. Sker der ikke konfiskation af udbytte, skal der efter stk. 6 tages særligt hensyn til størrelsen af en opnået eller tilsigtet økonomisk fordel.

Forældelsesfristen for strafansvaret er 5 år, jf. § 89, stk. 10.

Skærpelse af bødeniveauet pr. 15. februar 2026

Ved lov nr. 263 af 11. februar 2026 er § 89, stk. 2, nr. 1, og § 89, stk. 5, ændret (ordlydsmæssigt fra "tilsiger" til "har til formål") for at give mulighed for i forarbejderne at angive nærmere retningslinjer for bødestrafniveauets skærpelse. Af Rigsadvokatmeddelelsen om miljøret fremgår det, at bødeniveauet for naturkriminalitet under naturbeskyttelsesloven som udgangspunkt er **skærpet med 100 %** pr. 15. februar 2026.

Desuden er § 89, stk. 11, om behandling af sager som politisager ophævet ved lov nr. 1467 af 10. december 2024, da sondringen mellem politisager og statsadvokatsager tidligere er ophævet.

LOV

Naturbeskyttelsesloven § 89, stk. 1-2, 5-6

PRAKSIS

Byretten · Dom for overtrædelse af naturbeskyttelsesloven ved ulovlig skiltning og bygningsændringer 02.04.2025

§ 8 Sammenfatning: den retlige ramme for naturbeskyttelse

Praksis på naturbeskyttelsesområdet viser et gennemgående mønster: beskyttelsen administreres restriktivt, og dispensationsadgangen er snæver. De centrale takeaways kan opsummeres således:

- **§ 3-dispensation:** Kommunalbestyrelsen kan kun dispensere i "særlige tilfælde" efter § 65, stk. 2. Hverken driftsøkonomiske eller private rekreative hensyn udgør som udgangspunkt et sådant tilfælde. Undtagelser fra beskyttelsen (f.eks. naturtypebekendtgørelsens § 2) tolkes strengt efter ordlyden, og analogi afvises, jf. Højesterets dom i Sag 116/2016.
- **Beskyttelseslinjer:** Forbuddet i § 16, stk. 1, er ikke udtømmende – også anlæg der ikke er eksplicit nævnt (kunstgræs, stengærder) er omfattet, når de efter ordlyden, forarbejderne og lovens formål må sidestilles med "bebyggelse og lignende", jf. Vestre Landsrets dom i BS-53931/2023-VLR. Præcedenshensynet er en selvstændig afslagsgrund.
- **Fredning og grundloven:** Fredning efter naturbeskyttelsesloven er ikke ekspropriation efter grundlovens § 73, men en lovlig rådighedsindskrænkning. Erstatning fastsættes efter lovens egne regler. For Natura

2000-restriktioner gælder et handelsværdiprincip med tabsbegrænsningspligt, jf. Højesterets dom i [Sag 211/2018](#).

- **Strafansvar:** Forsætlige eller groft uagtsomme overtrædelser med skade eller økonomisk fordel kan straffes med fængsel efter § 89, stk. 2. Bødeniveauet er fra 15. februar 2026 skærpet med 100 % for naturkriminalitet.
- **Sagsoplysning:** Kommunale afgørelser om § 3-registrering og dispensation skal hvile på et tilstrækkeligt oplyst grundlag, herunder fyldestgørende besigtigelse. Utilstrækkelig dokumentation kan føre til ophævelse og hjemvisning ved klagenævnet.

LOV

[Grundloven § 73](#)
[Naturbeskyttelsesloven § 3, stk. 1-3](#)
[Naturbeskyttelsesloven § 65, stk. 1-2](#)
[Naturbeskyttelsesloven § 89, stk. 2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Erstatning for Natura 2000-restriktioner og princippet om tabsbegrænsning ved omprioritering af skovdrift	09.05.2023
Højesteret · Højesterets dom om beskyttelse af ferske enge og rækkevidden af undtagelser ved miljøaftaler	28.03.2017
Landsretten · Stadfæstelse af afslag på lovliggørende dispensation til kunstgræs og stengærde inden for søbeskyttelseslinjen	05.02.2025

REFERENCE **Lovgrundlag**

7 paragraffer

Grundloven § 73		Naturbeskyttelsesloven § 1	
Naturbeskyttelsesloven § 3	stk. 1-3	Naturbeskyttelsesloven § 16	stk. 1
Naturbeskyttelsesloven § 65	stk. 1-2	Naturbeskyttelsesloven § 73	stk. 5
Naturbeskyttelsesloven § 89	stk. 1-2		

MATERIALE **Citerede afgørelser**

9 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

2

09.05.2023	Erstatning for Natura 2000-restriktioner og princippet om tabsbegrænsning ved omprioritering af skovdrift	211-2018
28.03.2017	Højesterets dom om beskyttelse af ferske enge og rækkevidden af undtagelser ved miljøaftaler	116-2016

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

2

27.11.2025	Østre Landsret stadfæster fredning af Stevns Klint og afviser lodsejeres krav om ugyldighed	10266-12060
05.02.2025	Stadfæstelse af afslag på lovliggørende dispensation til kunstgræs og stengærde inden for søbeskyttelseslinjen	10206-11979

BYRETTE · FØRSTE INSTANS

2

02.04.2025	Dom for overtrædelse af naturbeskyttelsesloven ved ulovlig skiltning og bygningsændringer	9353-10869
13.03.2023	Stadfæstelse af afslag på lovliggørende dispensation til uddybning af vandløb i strid med naturbeskyttelsesloven	10346-12165
MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		3
18.05.2021	Afgørelse om dispensation til nedlæggelse og oprensning af beskyttede søer	18/05600
04.02.2021	Stadfæstelse af afslag på dispensation til indhegning og andehold i beskyttet sø	19/04904
07.05.2020	Afslag på lovliggørende dispensation til etablering af oplagsplads i Kongeådalens fredningsområde	19/02716